

Täysistunto

Keskiviikko 27.11.2024 klo 14.00—23.06

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi merenkulun ympäristönsuojelulain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta sekä Hongkongin yleissopimuksen, MARPOL-yleissopimuksen liitteiden muutosten ja Lontoon pöytäkirjan liitteiden muutosten hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 178/2024 vp

Lakialoite LA 17/2023 vp

Valiokunnan mietintö LiVM 13/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on liikenne- ja viestintävaliokunnan mietintö LiVM 13/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Ovaska esittelee.

Keskustelu

22.03 **Jouni Ovaska kesk** (esittelypuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessähän ehdotetaan muutettavaksi merenkulun ympäristönsuojelulakia ja aluksen teknisestä turvallisuudesta ja turvallisesta käytöstä annettua lakia, alusturvallisuuden valvonnasta annettua lakia, jätelakia, ympäristönsuojelulakia ja sakon täytäntöönpanosta annettua lakia. Lisäksi ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi turvallisesta ja ympäristön kannalta asianmukaisesta aluskierrätyksestä tehdyn Hongkongin kansainvälisen yleissopimuksen sekä alusten aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä vuonna 1973 tehdyn kansainvälisen yleissopimuksen ja siihen liittyvän vuoden 1978 pöytäkirjan eli niin sanotun MARPOL-yleissopimuksen ja jätteen ja muun aineen mereen laskemisen aiheuttaman meren pilaantumisen ehkäisemisestä tehdyn vuoden 1972 yleissopimuksen vuoden 1996 pöytäkirjan eli niin sanotun Lontoon pöytäkirjan liitteisiin viime vuosina tehdyt lainsäädännön alaan kuuluvat muutokset.

Eli aikamoinen paketti, arvoisa rouva puhemies. Tämä on siis laaja muutospaketti, laaja hallituksen esitys. Mutta siis suomeksi sanottuna puutumme näihin: aluspäästökiellot, rikkipesuripäästöt, harmaavesi — jos joku ei tiedä, mikä on harmaavesi, niin se tarkoittaa muun muassa talous- ja pesuvesiä, mitä tuolta aluksista tulee. Esimerkiksi EU-jakeluinfra-asetus eli se, miten meidän maasähkö tuolla satamissa varmistetaan, ja myöskin tämä Lontoon dumpauspöytäkirja on mukana. Todellakin tärkeä paketti, joka valiokunnassa käsiteltiin ennen kaikkea meidän meren puhtauden aikaansaamiseksi niin että vähennetään niitä päästöjä sieltä.

Valiokunta katsoo, että tällä hallituksen esityksellä saatetaan voimaan useita kansainvälisiä sopimuksia, joilla parannetaan merten ympäristönsuojelua. Tämän lisäksi säädöksillä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2024 vp

täydennetään EU-lainsäädäntöä. Valiokunta pitää esityksen tarkoitusperiä hyvinä ja esittää lakien hyväksymistä muuttamattomina.

Hiukan oli keskustelua siitä, mikä on Tanskassa valmisteltavan suljetun kierron päästökiellon voimaantulo, ja sitäkin on selvitetty. Se oli alun perin hiukan virheellinen, mutta tämäkin valiokunnassa saatiin selväksi. Valiokunta pitää hyvänä, että voimaantuloja on pyritty sovittamaan yhteen Itämeren alueen valtioiden kanssa. Valiokunta kuitenkin korostaa, että IMO:n globaalien sääntöjen merkitys pitää huomioida ympäristönsuojelun ja maailmanlaajuisen kilpailukyvyyn tasapuolisuuden osalta.

Valiokunnassa huomiota herätti ennen kaikkea saaripoikkeus. Myös sen saaripoikkeuksen käyttöönottoa on asiantuntijakuulemisissa jonkin verran kyseenalaistettu. Liikenne- ja viestintäministeriön mukaan esitetyllä saaripoikkeuksella lievennetään Ahvenanmaan liikenteelle EU-sääntelystä aiheutuvia lisäkustannuksia. Valiokunta sai asiasta selvityksen myöskin huoltovarmuuskäytännöstä, ja katsotaan, että Ahvenanmaa on hyvin riippuvainen juuri matkustaja-autolautoista rahdin ja matkustajien kuljetuksessa. Myöskin liikenne- ja viestintäministeriö arvioi, että saaripoikkeuksen soveltamisella ei olisi suoria vaikutuksia Saaristomeren tilaan, koska se lisäisi alusten kasvihuonekaasupäästöjä arviolta noin prosentilla, millä ei ole merkittävää meriympäristön tilaa paikallisesti heikentävää vaikutusta.

Osaltaan valiokunta kiinnitti huomiota myöskin jäänmurtajiin. Niin kuin hallituksen esityksen jatkovalmistelussa on todettu, päästökieltoa ei sovelleta ennen vuotta 90 rakennettuihin aluksiin, jotka tuottavat Väylävirastolle jäänmurtopalveluja sopimus- tai valtiosopimus pohjaisesti. Väylävirasto on saadun selvityksen mukaan arvioinut, että tämä vanhoja jäänmurtajia koskeva rajausta riittää varmistamaan, ettei päästökielellä aiheudu ongelmia jäänmurtajille.

Osaltaan myöskin maasähkön osalta, jota meidän selvitysten mukaan on huomattavasti rakennettu EU-tuella, on myöskin tärkeää varmistaa, että myös jatkossa nämä rahoitusmahdollisuudet eri EU-lähteistä säilyvät. Satamat ovat esittäneet maasähkölle myöskin alennettua verokantaa. Valiokunta katsoo, että alennettu maasähköverokanta on perusteltu, ja valiokunta myöskin kiirehtii sitä.

Huviveneiden osalta on noussut huoli, koskeeko harmaaveden päästökielto heitä. Asiantuntijakuulemisissa on pidetty tärkeänä, että huviveneet on rajattu tämän harmaaveden päästökielellon ulkopuolelle. Valitettavasti hallituksen esityksessä oli virhe. Hallituksen esityksen vaikutusarvioon on jäänyt virhe, koska ehdotetulla päästökielellä ei ole vaikutuksia huviveneisiin. Siellä onkin hiukan sitten korjattu sitä.

Kaiken kaikkiaan tämän hallituksen esityksen yhteydessä on myöskin käsitelty lakialoite 17/2023, lakialoite laiksi merenkulun ympäristönsuojelulain muuttamisesta.

Ja tähän mietintöön on jätetty yksi vastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia esittelystä. — Seuraavaksi edustaja Elo.

22.08 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Kiitos valiokunnan puheenjohtaja Ovaskalle valiokunnan mietinnön esittelystä, ja kiitos myös edustaja Aalto-Setälälle asiaa koskevan lakialoitteen tekemisestä.

Tämä hallituksen esitys tosiaan edistää päästöjen vähentämistä ja on siten varsin tervehtäjä. Itämeri on todella herkkä ja pahoin rehevöitynyt meri, ja erityisesti Saaristomeren

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2024 vp

osalta meidän on pystyttävä vähentämään kaikki mahdollinen kuormitus, myös se, mitä mereen aluksista pääsee. Hallituksen esitys ei valitettavasti ole niin tiukka kuin se voisi olla. Tätä myös edustaja Aalto-Setälä valiokunnalle antamassaan lausunnossa kritisoi.

Ensinnäkin hallituksen esityksen niin sanottu saaripoikkeus, joka koskee Manner-Suomen ja Ahvenanmaan välistä matkustaja-autolauttaliikennettä, ei ole perusteltu, vaan on aiheuttajaperiaatteen vastainen. Sitä emme näin ollen voi kannattaa.

Toiseksi ehdotettujen siirtymäsäännösten tulisi olla kunnianhimoisempia. Esimerkiksi Tanskan odotetaan kieltävän avoimen kierron rikkipesurien päästöt jo vuodesta 2025. Liian pitkä siirtymäaika ei ole perusteltu, kun tiedämme, että meriluonnon tila on heikko ja se vaatii akuutteja, määrätietoisia korjaustoimia.

Ehdotamme siis, että sekä harmaan veden päästökielto että avoimen kierron rikkipesurien päästöjen kieltö tulevat voimaan jo 1.7.2026 alkaen. Jotta varustamot ja satamat ehtivät varautua päästökieltoon tarvittaessa lisäämällä alusten kapasiteettia ja varautumalla harmaiden vesien vastaanottoon satamassa, muutoksille esitetään vuoden siirtymäaika.

Arvoisa puhemies! Teen vastalauseen mukaiset muutosesitykset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Mikkonen.

22.10 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Itämeri tosiaan on yksi maailman saastuneimmista meristä. Merialue on hyvin herkkä saasteille, koska se on matala, sen aluetta ympäröi hyvin tiheä asutus ja sen vesi vaihtuu varsin hitaasti. Sen takia onkin tärkeää, että pystymme tekemään erilaisia toimenpiteitä Itämeren tilanteen parantamiseksi.

Hallitus on valitettavasti leikannut varsin rajusti vesiensuojelusta, kaksi kolmasosaa rahaa on käytössä verrattuna viime kauteen, ja sen takia on tietysti tärkeitä, että muilla keinoin, esimerkiksi lainsäädäntöä kiristämällä, sitten pystymme varmistamaan sitä, että Itämeren tilannetta voidaan parantaa niin, että erilaisia Itämeren tilaa heikentäviä asioita tullaan kieltämään, niin kuin tämän esityksen mukaisesti harmaavesien, kiinteiden jätteiden ynnä muiden laskemista Suomen vesialueelle.

Tämähän tulee tietysti pitkälti kansainvälisistä merisopimuksista, ja hyvä, että Suomi ottaa ne käyttöön. Olen kyllä samaa mieltä tuossa edellä puhuneen edustaja Elon kanssa, että näiden aikataulujen kanssa olisi syytä olla kireämpi ja nämä lakimuutokset tulisi ottaa aiemmin käyttöön ja myös että tätä saaripoikkeusta, mitä tässä nyt esitetään, ei tulisi ottaa käyttöön, sillä vaikka sinänsä voidaan ajatella, että nämä alukset, joita saaripoikkeus koskee, muodostavat vain pienen osuuden siellä Itämerellä liikennöivistä, niin ne ovat kuitenkin juuri sen tyyppisiä aluksia, joiden päästöt ovat kaikkein suurimpia.

Me olemme vesipuitedirektiivissä sitoutuneet siihen, että meidän merien ja järvien ja jokien veden piti olla hyvä jo vuoteen 2015 mennessä. No, valitettavasti emme siihen ole kyenneet. Meillä on edelleen valtavasti työtä siinä, että saisimme pintavesiemme laadun hyväksi, ja nimenomaisesti Itämerellä tilanne on äärimmäisen huono, samoin kuin rannikkovesillä. Sen takia on tärkeää, että pystymme kiristämään lainsäädäntöä, ja itse kyllä näkisin, että tämänkin esityksen osalta pystyisimme vielä tiukentamaan sitä juuri näitä voimaantuloaikoja kiristämällä ja myös luopumalla tästä saaripoikkeuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Meriluoto.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 123/2024 vp

22.13 **Laura Meriluoto vas:** Arvoisa puhemies! En lähde tässä toistamaan kollegojen ansiokkaita puheenvuoroja, vaan tässä tyydyn kannattamaan edustaja Elon ehdotuksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Löfström.

22.13 **Mats Löfström r:** Ärade fru talman! Förbudet mot utsläpp från svavelskrubbare i finländskt territorialvatten är en efterlängtdad och konkret åtgärd för att förstärka skyddet för Östersjöns känsliga vattenmiljö. För Åland och hela skärgårdsområdet, där våra havsområden är särskilt sårbara, är detta förslag av särskilt stor betydelse.

Vi har under en lång tid sett de negativa effekterna av utsläpp från skrubbare med öppet kretslopp, där föroreningarna flyttats från luften till havet. Detta är inte hållbart, särskilt inte i en så sårbar miljö som Östersjön. Det handlar om mer än bara svavel. Utsläppen innehåller tungmetaller och andra farliga ämnen som påverkar både natur och människor. Det är därför mycket välkommet att detta lagförslag nu ställer krav på slutna system för skrubbare där avfallet hanteras säkert i land och att övergången sker på ett sätt som är praktiskt genomförbart för sjöfarten, något som kommunikationsutskottet nu godkänt.

Jag är särskilt nöjd över att Finland i denna fråga har valt att gå in för de här restriktionerna tillsammans med Sverige och Danmark. Genom att införa samma regler i flera länder undviker vi risken att förorenande trafik flyttas från ett lands vatten till ett annat.

Ärade fru talman! En annan viktig del av lagförslaget är ö-undantaget som är en mycket väl avvägd lösning för att säkerställa rimliga transportkostnader mellan Åland och det fasta Finland fram till 2030. Det är för att trygga Ålands försörjningsberedskap, där Åland är helt beroende av färjetransporter och där färjorna är våra vägar och järnvägar. Det är en balans mellan att trygga ösamhällets försörjning och att driva på den gröna omställningen.

Åland är inte ensamt om att dra nytta av ö-undantaget. Vi ser samma lösningar i flera andra länder, och de facto har 143 öar i EU-länderna tagit ö-undantaget i bruk gällande utsläppshandeln. Sverige och Danmark har gjort det för Gotland och Bornholm. Det här är en fråga om att skapa rättvisa villkor för öar, som har högre logistikkostnader, och samtidigt möjliggöra investeringar i hållbara lösningar för den gröna omställningen.

Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys osoittaa, että ympäristönsuojelu ja taloudellinen kestävyys voivat kulkea käsi kädessä. Se vahvistaa saaristojen elinvoimaisuutta ja antaa selkeän viestin siitä, että olemme sitoutuneet Itämeren suojeluun. Saaripoikkeus turvaa liikenteen Ahvenanmaalle ja Ahvenanmaan huoltovarmuuden. Ahvenanmaa on täysin riippuvainen laivaliikenteestä, se on meidän tiemme ja rautatiemme. Myös 142 muuta saarta EU:ssa on ottanut saaripoikkeuksen käyttöön.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.